PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ПРИВАТНОГО ПРАВА І ПІДПРИЄМНИЦТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

PDF-XChange Viewer
Click to buy NOW!
www.docu-track.com

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин

Збірник наукових праць

За редакцією доктора юридичних наук,
академіка Національної академії правових наук України В. В. Луця

Київ
2012

ДК
ББК

Рекомендовано до друку вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України (протокол № 10 від 24 жовтня 2012 р.)

Редакційна колегія:

Крупчан О. Д. – директор Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, академік НАПрН України;

Луць В. В. – завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України;

Васильєва В. А. – в.о. завідувача Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор;

Саракун І. Б. – старший науковий співробітник Лабораторії проблем корпоративного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва НАПрН України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник.

Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин (21–22 вересня 2012 р., м. Івано-Франківськ) [текст]: Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. – 166 с.

ISBN

У збірнику узагальнено матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин», організованої Науково-дослідним інститутом приватного права і підприємництва НАПрН України, Лабораторією з вивчення проблем корпоративного права Науково–дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, Юридичним інститутом Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, яка пройшла в м. Івано-Франківську 21–22 вересня 2012 р. Наукові праці присвячено теоретичним та практичним проблемам врегулювання корпоративних відносин; врегулюванню правового статусу суб'єктів корпоративних відносин; питанням заснування, реорганізації та ліквідації корпорацій; вдосконаленню державного регулювання корпоративного сектору.

Видання розраховане на правознавців, суб'єктів нормотворчої діяльності, широке коло осіб, які цікавляться питаннями вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин.

За достовірність інформації, що міститься в друкованих матеріалах, несуть відповідальність автори.

© Автори, 2012.
© Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

ЕПРЯМИЙ ПОЗОВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД АПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

Ковалишин О. Р.,

викладач кафедри судочинства
Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника

Сьогодні значну увагу приділяють новому інституту захисту корпортивних прав – непрямому позову. Чимало дискусій виникає з приводу можливої імплементації даного інституту в українське законодавство. Абсолютна більшість вітчизняних вчених погоджуються з думкою, що впровадження непрямого інституту – нагальна вимога сьогодення, зумовлена відсутністю належного правового поля, яке б гарантувало захист корпоративних прав міноритаріїв. Адже даний правовий інститут добре зарекомендував себе в багатьох державах світу як англосаксонської, так і континентальної правових систем. В жодній з цих держав законодавець не здійснював зворотніх кроків щодо його обмеження чи скасування. На жаль, в Україні така подія мала місце.

Частина 2 ст. 72 Закону України «Про акціонерні товариства» передбачалося, що у разі недотримання особою, заінтересованою у вчиненні товариством правочину, вимог, передбачених ст. 71 цього Закону, та вчинення товариством правочину з юридичною особою, всі акції (частки, паї) якої належать цій особі та/або її афілійованим особам, товариство, або будь-хто з його акціонерів, має право вимагати визнання цього правочину судом недійсним і відшкодування збитків та/або моральної шкоди [1].

На жаль, незважаючи на суттєву обмеженість дії правової норми (право вимагати відшкодування виникало тільки тоді, якщо весь статутний (складений) капітал контрагента є власністю заінтересованої особи; якщо хоча б одна акція, частка, пай не належать заінтересованій особі, то таке право не виникало), вище згадана норма втратила чинність відповідно до Закону України № 2994-VI від 03.02.2011 р. «Про внесення змін до Закону України «Про акціонерні товариства» щодо вдосконалення механізму діяльності акціонерних товариств» [2].

Тому, з метою неповторення такої ситуації в майбутньому необхідно виважено підійти до запровадження непрямого позову в корпоративному законодавстві. Не останню роль тут повинен відігравати аналіз іноземної практики його впровадження та використання, зважаючи на те, що в багатьох із них відбулись суттєві зміни за останнє десятиліття.

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

Велика Британія. У Великій Британії Закон про компанії, прийнятий в 2006 р. (Companies Act, 2006). Інститут непрямого (власне деривативного) позову в цій державі був закріплений значно раніше. Але за Законом про компанії 2006 р. він зазнав чималих змін (статті 260 – 264 Закону). Зокрема, суттєвою особливістю є те, що акціонер (учасник) товариства, який бажає подати деривативний позов, повинен володіти корпоративними правами на момент подання позову до суду. Володіння ними на момент їх порушення не є обов'язковим.

Позов подається не тільки до директорів, які на даний час управляють компанією, але й до колишнього керівництва. В окремих виключних випадках, позов може бути поданий до третьої сторони, яка не є учасником корпоративних правовідносин (наприклад, коли інша компанія збагатилась наперед знаючи, що керівник товариства діє, зловживаючи довірою акціонерів).

Суттєво також зазначити, що отримання прибутку, вигоди, органом правління компанією, не є обов'язковою умовою для подання похідного позову.

Щодо процедури розгляду непрямого (деривативного) позову, то провадження передбачає два етапи. На першому заявник подає частину доказів, які б свідчили про очевидність порушень з боку майбутнього відповідача. При цьому, органи управління не повідомляються про існування такої заяви. На другому етапі, суд витребує докази в компанії і тільки після цього дозволяє продовження з таким позовом або відмовляє в ньому [3].

Німеччина. У Німеччині процедура подання непрямого позову регулюється Акціонерним законом Німеччини (Aktiengesetz, далі – AktG). Цікаво, що норма, яка закріплює право акціонера на непрямий позов, з'явилася лише в 2005 р. (§ 148 AktG).

Правом на подання непрямого позову володіють акціонери, які в сукупності є власниками не менше 1 % статутного капіталу товариства. При цьому сукупна вартість акцій повинна бути не меншою ніж €100 000 (§ 148 AktG). Акціонер повинен підтвердити, що він володів акціями ще до того моменту, як йому стало відомо про неправомірні дії органів управління чи завдану шкоду товариству. Так само акціонер має звернутися спочатку до товариства з вимогою про подання позову до члена його органу управління. І лише у випадку відмови компанії від ініціювання процесу, акціонер отримує можливість реалізувати право на похідний позов [4]. Отже, в Німеччині встановлені досить жорсткі вимоги для подання непрямого позову.

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

Японія. Японія – держава, де умови для подання непрямого позову є одні з найменш суворих. Однією з умов є володіння акцією акціонером акцією не пізніше ніж 6 місяців, перед тим як заявити вимогу до компанії про пред'явлення позову до членів органу правління. Разом із тим, судовий збір досить значний та становить ¥8 200 (приблизно 10 700 грн.). Акціонер втрачає право на позов, якщо в процесі провадження він втрачає статус акціонера (наприклад, внаслідок відчуження акцій) [5].

Необхідною умовою є пред'явлення товариству вимоги про подання позову до членів органів управління компанії. Лише після спливу 60 днів з моменту пред'явлення вимоги, акціонер отримує можливість подати позов до суду. Цей строк може бути коротший, якщо до його спливу компанія відмовить в заявленій вимозі.

Таким чином, з аналізу законодавства іноземних держав можна зробити висновки про те, що:

1) передумови та процедура подання непрямого позову в інших державах різниться, незалежно від спільності правових систем. Кожна держава виробила свій власний підхід у вирішенні проблеми забезпечення інтересів міноритарних акціонерів;

2) враховуючи той факт, що інститут непрямого позову ще досі не був відомий національному законодавству, то спочатку в Україні необхідно запровадити досить жорсткі вимоги щодо статусу акціонера (учасника) та процедури подання непрямого позову (шляхом встановлення досить високого бар'єру для його подання (наприклад, 10 % простих акцій); володіння акціями як на момент подання позову, так і на момент порушення права товариства; обов'язкове завчасне повідомлення товариства про майбутній позов до органів управління тощо).

Список використаних джерел:

1. *Про акціонерні* товариства*:* Закон України №514-V від 17.09.2008 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2008. – №50 –51. – Ст. 384.

2. *Про внесення* змін до Закону України «Про акціонерні товариства»: Закон України № 2994-VI від 03.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.

3. *Companies* Act 2006*:* Directors Duties, Derivative Actions and Other Miscellaneous Provisions / Slaughter and May. 2007 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

PDF-XChange Viewer Click to buy NOW! www.docu-track.com

4. *Arno L. Eisen.* Limitations on Derivative Actions in Germany and Japan to Prevent Abuse // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://works.bepress.com/arno_eisen/1/.

5. *Zenichi Shishido.* Japanese Corporate Governance: The Hidden Problems of Corporate Law and their Solutions, 25 Del. J. Corp. L. 189, 197 (2000).

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ ЯК ПІДСТАВА ВИКЛЮЧЕННЯ УЧАСНИКА З ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Пашутіна В. Ю.,

аспірантка кафедри цивільно-правових дисциплін
Навчально-наукового інституту права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ

Вітчизняний корпоративний сектор характеризується зростанням кількості корпоративних конфліктів у компаніях малого та середнього бізнесу, які існують переважно в формі товариства з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ). Дані судової статистики свідчать, що спори, пов'язані з виключенням учасника з товариства, є одним з поширеніших видів корпоративних спорів. Активну участь у розв'язанні таких спорів беруть особи, які зловживають своїми правами у зв'язку з «бажанням отримати більше прав, ніж це належить згідно із законом» [1, с. 299]. У сучасній юридичній науці є позиція, відповідно до якої виключення учасника з ТОВ розглядається як спеціальна санкція за зловживання учасником своїми корпоративними правами. Недостатнє законодавче врегулювання та суперечлива судова практика з цього питання зумовлюють актуальність дослідження зазначеної проблеми.

Незважаючи на значну увагу правників, зокрема В. М. Кравчука [2, с. 256 – 294], Л. В. Кузнєцової [3], до проблемних аспектів виключення учасника з ТОВ, це питання розглядалось під кутом принципу неприпустимості зловживання правом лише фрагментарно окремими дослідниками (В. І. Добровольським [1, с. 395 – 401], Д. В. Гололобовим [4, с. 20], А.А. Кузнєцовим [5, с. 35], С. Д. Радченко [6, с. 172 – 176]).